

KOMISJA EUROPEJSKA

DYREKCJA GENERALNA

DS. POLITYKI REGIONALNEJ

Rozwój tematyczny, oddziaływanie, ewaluacja, działania innowacyjne

Ewaluacja i dodatkowość

Nowy okres programowania 2007-2013

**PRZEWODNIK PO METODACH EWALUACJI:
EWALUACJA W TRAKCIE OKRESU PROGRAMOWANIA**

Dokument roboczy nr 5

Październik 2006

Tłumaczenie dokumentu współfinansowane ze środków
Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

W RAMACH PROGRAMU OPERACYJNEGO POMOC TECHNICZNA

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie : Cele, zakres i struktura dokumentu roboczego	3
2. Charakter ewaluacji: od mid-term do on-going	4
3. Odpowiedzialność za przeprowadzanie ewaluacji on-going.....	7
3.1. Zakres odpowiedzialności Państw Członkowskich.....	8
3.2. Zakres odpowiedzialności Komisji	10
4. Planowanie ewaluacji on-going	10
4.1. Specyfika ewaluacji on-going	10
4.2. Plany ewaluacji	13
5. Zarządzanie procesem ewaluacji on-going	14
5.1. Zarządzanie ewaluacją	14
5.2. Główne zasady	16
5.3. Standardy jakości	17
Aneks 1. Proponowany szkic planu ewaluacji	18
Aneks 2. Standardy jakości	19
Aneks 3. Lista dokumentów dodatkowych	20

1. Wprowadzenie : Cele, zakres i struktura dokumentu roboczego

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 podkreśla **rolę Komisji w określaniu wytycznych**¹ dotyczących przyszłych ewaluacji (Art. 47[5])². Niniejszy dokument metodologiczny, powinien zatem stanowić pewien punkt odniesienia. Zachęca się władze Państw Członkowskich³ do jego elastycznego stosowania i dostosowania do swoich specyficznych potrzeb informacyjnych, strategicznych i/lub związanych z zarządzaniem.

EVALSED - dostępne on-line interaktywne źródło ewaluacji rozwoju społeczno-gospodarczego (<http://www.evaled.com>) – przygotowane na zlecenie Komisji dostarcza informacji uzupełniających i przykładów dobrych praktyk, szczególnie w zakresie metod ewaluacji i standardów jakości.

Niniejszy dokument został zaprojektowany głównie z myślą o krajowych, regionalnych i lokalnych władzach, z uwagi na to, że to one zarządzają środkami Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności w latach 2007-2013, a w szczególności tych, które organizują, koordynują i przeprowadzają ewaluacje. Instytucje zarządzające mogą również zaprezentować ten dokument ewaluatorom zewnętrznym, dla których może być on przydatny w wykonywaniu ich zadań (część 5.1).

Rozporządzenie [1083/2006] identyfikuje trzy typy ewaluacji w zależności od momentu, w którym jest podejmowana: przed rozpoczęciem (ex ante), w trakcie, i po zakończeniu (ex post) okresu programowania (Art. 47[2]).

Jeśli chodzi o funkcje, Artykuł 47[2] wyróżnia ewaluacje o charakterze strategicznym („w celu analizy ewolucji programu lub grupy programów w odniesieniu do priorytetów wspólnotowych i krajowych”) i operacyjnym („w celu wspierania monitorowania programu operacyjnego”).

Niniejszy dokument roboczy dotyczy ewaluacji przeprowadzanych w trakcie okresu programowania, które mają charakter strategiczny lub operacyjny.

---

¹ Zgodnie z procedurą ustanowioną w Artykule 103.

² Jeżeli nie wskazane inaczej, wszystkie Artykuły w niniejszym dokumencie roboczym odnoszą się do Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r., ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

³ Jeżeli Instytucje Zarządzające lub Komitety Monitorujące (których zadania są opisane w części 5.1) nie są w szczególności wymienione, do opisanego roli i działalności Państw Członkowskich używana jest następująca terminologia: „Państwa Członkowskie”, „władze Państw Członkowskich”, „administracja Państw Członkowskich” lub „osoby decyzyjne”.

Pojęcie „ewaluacja on-going”⁴ będzie stosowane, pomimo, iż Rozporządzenie [1083/2006] bezpośrednio się nim nie posługuje. Ewaluacje ex ante i ex post są przedmiotem odrębnych dokumentów⁵.

Niniejszy dokument roboczy bazuje na doświadczeniach Państw Członkowskich wyniesionych z ewaluacji mid-term i jej uaktualnieniu dla okresu programowania 2000-2006, jednocześnie mając na uwadze kontekst regulacyjny na lata 2007-2013⁶ i ogólne zasady ewaluacji opisane w Rozporządzeniu Finansowym⁷ (Artykuł 27[4]) i przepisach wykonawczych⁸ (Artykuł 21).

Dokument składa się z czterech części:

- Część pierwsza przedstawia doświadczenia z ewaluacją średniookresową (mid-term) i jej uaktualnieniem, pokazując w jaki sposób wpłynęły one na uzasadnienie, określenie wytycznych i główne elementy ewaluacji on-going w latach 2007-2013.
- W części drugiej nakreślono wymogi regulacyjne na lata 2007-2013, łącznie z rolą i zakresem odpowiedzialności Państw Członkowskich i Komisji w zakresie ewaluacji on-going.
- Część trzecia opisuje obszar zainteresowania ewaluacji on-going i sugeruje jak najlepiej zaplanować i zaprojektować proces ewaluacji, tak aby jak najlepiej służył strategicznym i/lub operacyjnym potrzebom osób decyzyjnych.
- Końcowa, czwarta część, zawiera wskazówki dotyczące zarządzania procesem ewaluacji on-going i opisuje główne zasady i standardy jakości ewaluacji.

2. Charakter ewaluacji: od mid-term do on-going

Ogólnym celem ewaluacji polityki spójności jest „poprawa jakości, skuteczności i spójności pomocy funduszy oraz strategii i realizacji programów operacyjnych w odniesieniu do konkretnych problemów strukturalnych dotykających dane państwa członkowskie i regiony, z

---

⁴ Zgodnie z Artykułem 86 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 r., w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), pojęcie „ewaluacja on-going” jest stosowane w szerszym kontekście i składa się z ewaluacji mid-term i ex post.

⁵ Komisja Europejska (2006): Nowy okres programowania 2007-2013, Przewodnik po metodach ewaluacji: Ewaluacja ex ante, Dokument roboczy nr 1

⁶ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r., ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

⁷ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 z 25 czerwca 2002 r. w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich.

⁸ Rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 2342/2002 z 23 grudnia 2002 r., ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE, Euratom) nr 1605/2002 w sprawie rozporządzenia finansowego mającego zastosowanie do budżetu ogólnego Wspólnot Europejskich.

Ewaluacja interim, o której tu mowa odnosi się do oceny i badania zasobów ludzkich i finansowych alokowanych do programu oraz uzyskanych rezultatów, w celu weryfikacji ich zgodności z postawionymi celami. Musi być przeprowadzana okresowo zgodnie z harmonogramem, co pozwala na wykorzystanie rezultatów tej ewaluacji do podjęcia decyzji o wznowieniu, modyfikacji lub zawieszeniu programu. Ewaluacja on-going natomiast uwzględnia elastyczny harmonogram, elastyczność zakresu i projektu, dostosowanego do potrzeb wewnętrznych, i musi być rozpatrywana w szerszym kontekście planowania i zarządzania procesem ewaluacji (część 2).

jednoczesnym uwzględnieniem celu w postaci trwałego rozwoju i właściwego prawodawstwa wspólnotowego dotyczącego oddziaływania na środowisko oraz strategicznej oceny oddziaływania na środowisko” (Artykuł 47[1]).

Regulacja [1083/2006] jest zwrotem od koncepcji ewaluacji mid-term, warunkowanej nakazami wykonawczymi, w stronę bardziej elastycznego, popytowego podejścia do ewaluacji w okresie programowania: **ewaluacji on-going**.

Ustanowieniu proponowanego podejścia torowały drogę wcześniejsze doświadczenia i wnioski wyciągnięte z przeszłości.

Ramka 1: Doświadczenia i wnioski wyniesione z przeszłości

Ewaluacja Funduszy Strukturalnych przeprowadzana w trakcie wdrażania programu nie jest nowym pomysłem. Została wprowadzona – jako ewaluacja mid-term (MTE) w okresie 1994-1999 i zastosowana ponownie w latach 2000-2006.

Ewaluacje mid-term w roku 2003⁹ były organizowane i zarządzane na wiele różnych sposobów. Spotykały się z bardzo różnymi sposobami podejścia i koncepcji, które uzależnione były w dużym stopniu od tradycji instytucjonalnych w poszczególnych Państwach Członkowskich. Pomimo tego, że niektóre rozwiązania były bardziej skuteczne niż inne, to zaobserwowano generalnie wyższą jakość raportów ewaluacyjnych (głównie w porównaniu do analiz procesów związanych z implementacją), jak również zwiększone zaangażowanie odpowiedzialnych władz. Praktyki te ujawniły rosnący potencjał ewaluacyjny i wiedzę administracji Państw Członkowskich i stanowiły kolejny krok we współpracy z Komisją. Pomimo to, zidentyfikowano następujące słabe punkty:

- sztywne terminy, prowadzące do rozpoczynania ewaluacji w wielu przypadkach zbyt wcześnie (szczególnie w sytuacjach, gdy były opóźnienia w rozpoczęciu realizacji programów operacyjnych) i do nagłego wzrostu popytu na rynku ewaluacji;
- wymagania określane zbyt szeroko, obejmujące wszystkie programy operacyjne i różne złożone pytania ewaluacyjne, poczynając od strategii, poprzez zagadnienia efektywności, i kończąc na kwestiach wdrażania.

W rezultacie, niektórym ewaluacjom brakowało pogłębionej analizy najistotniejszych pytań ewaluacyjnych, szczególnie jeśli chodzi o osiągnięte rezultaty, i nie były one wystarczająco dostosowane do specyficznych potrzeb administracji Państw Członkowskich.

Najważniejszym doświadczeniem, wyniesionym z MTE, była potrzeba zmiany w kierunku bardziej elastycznego podejścia, ukierunkowanego na operacyjne i/lub strategiczne potrzeby osób decyzyjnych.

Podejście to zostało, do pewnego stopnia, przetestowane podczas aktualizacji MTE w roku 2005. Bazując na doświadczeniach MTE, aktualizacja pozwoliła Państwom Członkowskim na zawężenie zakresu ewaluacji i skupienie się na obszarach, które nie zostały dostatecznie zbadane w MTE (szczególnie w stosunku do osiągniętych rezultatów), zamiast podejmowania ponownie wszystkich zagadnień wymaganych podczas badań z roku 2003.

Zgodnie z zaangażowaniem Komisji w przestrzeganie zasad pomocniczości i proporcjonalności, określony został zakres uwzględniający niezbędne minimum, dając jednocześnie instytucjom zarządzającym możliwość identyfikacji dodatkowych potrzeb ewaluacyjnych i możliwość włączenia ich do aktualizacji, w celu lepszej realizacji programów operacyjnych.

Niektóre Państwa Członkowskie zdecydowały, dobrowolnie i równolegle do przeprowadzanej aktualizacji, na rozpoczęcie ewaluacji dotyczących konkretnych problemów, skupiających się na kwestiach strategicznych, takich

⁹ Komisja Europejska, (2004): Ewaluacja mid-term interwencji Funduszy Strukturalnych: Raport podsumowujący działania Państw Członkowskich

jak, na przykład innowacyjność czy środowisko.

Pomimo tego, że od Państw Członkowskich nie wymagano przeprowadzenia ewaluacji mid-term wsparcia z Funduszy Strukturalnych na okres 2004-2006, większość z nich zdecydowała się na aktywne uczestnictwo w tym procesie. Ideą leżącą u podstaw był rozwój potencjału ewaluacyjnego i wiedzy w administracji, jak również identyfikacja przykładów dobrych praktyk w zarządzaniu ewaluacją zgodnie z wewnętrznymi potrzebami, m.in. poprzez opracowywanie planów ewaluacji.

Generalnie, ewaluacje przeprowadzone w krajach UE-25 w okresie 2004-2006 dostarczyły ważnych informacji o tym, jak dalej zwiększać wartość dodaną polityki spójności i usprawnić jej działanie. W szczególności, analiza osiągniętych dotychczas rezultatów miała duże znaczenie podczas prac nad przyszłym okresem programowania.

Na podstawie powyższych doświadczeń i potencjału rozwiniętego w latach 2000-2006, jak również biorąc pod uwagę istniejące i nadchodzące wyzwania, podejście do ewaluacji przeprowadzanej w trakcie trwania okresu programowania zostało znacząco zmodyfikowane w postanowieniach regulacyjnych dla okresu 2007-2013.¹⁰

Ewaluacja on-going jest procesem mającym formę serii badań ewaluacyjnych. Jej głównym celem jest podążanie za wdrażaniem programu operacyjnego i zmianami w jego środowisku zewnętrznym, celem lepszego zrozumienia i analizy wyników i osiągniętych rezultatów oraz postępu w realizacji celów długoterminowych, jak również formułowania rekomendacji, jeśli to konieczne, działań naprawczych.

Proponowane podejście kładzie nacisk na potrzebę utrzymywania silniejszych więzi pomiędzy monitoringiem i ewaluacją¹¹ z jednej strony, a z drugiej – pomiędzy tymi dwiema czynnościami i procesem decyzyjnym (część 3 i 4).

Regularny monitoring powinien dostarczać określonych informacji operacyjnych (głównie o produktach i osiągniętych rezultatach, absorpcji finansowej i jakości mechanizmów implementacji), które pozwolą na rozpoczęcie ewaluacji, przykładowo w momencie pojawienia się rzeczywistych lub potencjalnych trudności.

Jednakże, informacje dotyczące pewnych obszarów strategicznych, takich jak wpływ społeczno-gospodarczy czy zmiany priorytetów wspólnotowych, krajowych lub regionalnych mające wpływ na program operacyjny, nie mogą być dostarczone przez system monitoringu i mogą wymagać systematycznego pogłębiania przez ewaluację. W takim przypadku, dane z monitoringu mogłyby służyć jedynie jako źródło początkowej/dodatkowej informacji do dalszego przetworzenia i wykorzystania na potrzeby analizy i raportowania w strategicznych obszarach, w których zastosowanie ma ewaluacja.

Biorąc pod uwagę powyższe, ewaluacja będzie podejmowana i projektowana w zgodzie z wewnętrznymi potrzebami Państw Członkowskich. Tak więc, rzeczywiste lub potencjalne trudności (lub inne informacje) ujawnione przez system monitoringu¹² mogą spowodować

---

¹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z 11 lipca 2006 r., ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.

¹¹ Więcej informacji znajduje się w: Komisja Europejska, (2006): Nowy okres programowania 2007-2013, Przewodnik po metodach ewaluacji: Wskaźniki monitoringu i ewaluacji. Dokument roboczy nr 2.

¹² Jeśli Państwo Członkowskie tak zadecyduje, system monitoringu Funduszy Strukturalnych i Spójności może być wykorzystywany do monitoringu efektów środowiskowych w rozumieniu Artykułu 10 Dyrektywy 2001/42/WE

potrzebę przeprowadzenia ewaluacji lub też ewaluacja może zostać przeprowadzona, w celu zapewnienia regularnej oceny aspektów społeczno-ekonomicznych i innych strategicznych obszarów.

Państwa Członkowskie muszą być w tym zakresie aktywne: z jednej strony zapewniając silne powiązania pomiędzy monitoringiem a ewaluacją, z drugiej zaś definiując okresowość/regularność przeprowadzanych badań, tak aby zapewnić ciągłość w dostarczaniu informacji i analiz na potrzeby zarządzania. Zalecane jest ustanowienie i dalszy rozwój planów ewaluacyjnych w tym zakresie (część 4.2 aneks 1).

Kluczowym wyzwaniem dla Państw Członkowskich i Komisji jest promowanie wyżej wymienionego podejścia do ewaluacji on-going w okresie 2007-2013 i dołożenie starań, aby było ono konsekwentnie zastosowane - przekrojowo do Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności.

Ramka 2: Nie ogranicza się Państw Członkowskich do przeprowadzania ewaluacji dotyczących jedynie programu operacyjnego. W rzeczywistości, zachęca się również do przeprowadzania ewaluacji tematycznych/osi priorytetowych/grup działań/dużych projektów lub obszarów polityk (dla interwencji ESF), obejmujących przekrojowo programy operacyjne, lub konkretny program operacyjny, jak również NSRO, tam gdzie jest to właściwe. Pomaga to uniknąć duplikowania działań, pozwalając, przykładowo na przeprowadzenie jednej ewaluacji dotyczącej aspektu występującego w kilku programach operacyjnych. Ewaluacje takie powinny być przeprowadzane w sytuacjach, kiedy będą generowały wartość dodaną dla zarządzania wsparciem z Funduszy Strukturalnych i Spójności i/lub przyczyniać się do zapewnienia spójności i/lub trafności przyjętych strategii¹³.

3. Odpowiedzialność za przeprowadzanie ewaluacji on-going

Zgodnie z zasadą pomocniczości i proporcjonalności (Artykuł 13) Państwa Członkowskie ponoszą odpowiedzialność za monitorowanie programów operacyjnych, przeprowadzanie ewaluacji i podejmowanie działań naprawczych w przypadku pojawienia się problemów.

Komisja może również przeprowadzać ewaluacje on-going z własnej inicjatywy, we współpracy z Państwem Członkowskim. Jednakże, zgodnie w wymienionymi wyżej zasadami, zrobi to tylko wtedy, gdy będzie to konieczne i/lub tam gdzie będą one bardziej efektywne od ewaluacji przeprowadzanych przez Państwa Członkowskie (np. ewaluacje strategiczne w skali całej Unii Europejskiej).

Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko.

¹³ Kiedy mowa jest o programie lub programach operacyjnych, należy odnieść się do tej uwagi.

3.1. Zakres odpowiedzialności Państw Członkowskich

Ramka 3: Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

"Artykuł 48

Obowiązki państw członkowskich

3. Podczas okresu programowania państwa członkowskie dokonują oceny związanej z monitorowaniem programów operacyjnych, w szczególności w przypadkach, gdy monitorowanie ujawniło znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów lub gdy zgłaszane są wnioski o dokonanie przeglądu programów operacyjnych, o których mowa art. 33. Wyniki są przesyłane komitetowi monitorującemu program operacyjny oraz Komisji."

"Artykuł 33

Przegląd programów operacyjnych

1. Z inicjatywy państwa członkowskiego lub Komisji działającej w porozumieniu z zainteresowanym państwem członkowskim programy operacyjne mogą być poddane powtórnej analizie, a pozostała część programu może, jeżeli jest to konieczne, zostać poddana przeglądowi w co najmniej jednym z następujących przypadków:
  - a) po zajściu znaczących zmian społeczno-gospodarczych;
  - b) w celu pełniejszego uwzględnienia lub zmiany podejścia do istotnych zmian w priorytetach wspólnotowych, krajowych lub regionalnych;
  - c) w świetle oceny, o której mowa w art. 48 ust. 3; lub
  - d) w wyniku trudności w realizacji."

O ile Rozporządzenie [1083/2006] zapewnia elastyczne rozwiązania jeśli chodzi o zakres tematyczny, projekt i moment podjęcia ewaluacji on-going, to są dwa przypadki kiedy Państwa Członkowskie muszą ją przeprowadzić (Artykuł 48[3]):

- a) gdy system monitoringu ujawnił znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów

Dane finansowe i rzeczowe dostarczane przez system monitoringu są kluczowe w ocenie czy i w jakim stopniu program operacyjny nie spełnia (lub występuje takie zagrożenie) celów, np. wyrażonych w postaci wskaźników produktu i rezultatu¹⁴ (część 2).

Uwzględniając specyficzne cechy programów operacyjnych, w szczególności ich skalę, odchylenie o od 10 do 20% od założonych początkowo celów powinno być sygnałem do rozpoczęcia ewaluacji. Celem tego „mechanizmu wczesnego ostrzegania” jest identyfikacja problemów i ich przyczyn oraz ułatwienie wprowadzenia koniecznych zmian do programu operacyjnego. Wobec powyższego konieczne jest odpowiednie umiejscowienie ewaluacji w czasie.

¹⁴ Satysfakcjonujący postęp w osiąganiu oczekiwanych produktów i rezultatów niekoniecznie prowadzi do realizacji założonego oddziaływania. W celu analizy i pomiaru oddziaływania niezbędna jest ewaluacja (część 2).

Proces pozyskiwania informacji z systemu monitoringu i wykorzystanie ich do tego typu ewaluacji, może być połączone, w uzasadnionych przypadkach, z przygotowaniem sprawozdań rocznych z realizacji programów operacyjnych zgodnie z Artykułem 67.

b) gdy zgłaszane są wnioski o dokonanie przeglądu programów operacyjnych

Artykuł 48[3] wskazuje na bezpośredni związek pomiędzy ewaluacją i przeglądem programów operacyjnych (o którym mowa w Artykule 33).

Mogą istnieć różne powody poddania powtórnej analizie i, jeśli to konieczne, poddania przeglądowi programów operacyjnych (Artykuł 33[1]), takie jak zajście znaczących zmian społeczno-gospodarczych w otoczeniu programów, istotne zmiany priorytetów wspólnotowych, krajowych lub regionalnych, trudności w realizacji, lub tam gdzie monitoring programów operacyjnych ujawnia znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów. W tych czterech przypadkach, przegląd programu operacyjnego powinien zostać poprzedzony ewaluacją. Zalecane jest, aby propozycje przeglądu programów operacyjnych miały swoje źródło, tam gdzie to możliwe, w regularnym procesie monitoringu i/lub ewaluacji on-going, z których wynikać mogą rekomendacje konkretnych modyfikacji (zobacz część 2 i 3.1a).

Komisja zaleca dostarczanie uzasadnienia w postaci ewaluacji tylko tam, gdzie propozycje przeglądu programów operacyjnych mają związek z dużymi zmianami, takimi jak:

- finansowe (przykładowo, realokacja środków pomiędzy osiami priorytetowymi, na którą potrzebna jest zgoda Komisji);
- merytoryczne (przykładowo, przegląd celów programu operacyjnego lub na poziomie osi priorytetowych);
- implementacyjne (przykładowo, ustanowienie nowych procesów realizacji lub znacząca restrukturyzacja już istniejących).

W przypadku małych lub technicznych zmian, nie ma potrzeby przedstawiania uzasadnienia w postaci ewaluacji.

Obok dwóch przypadków wymienionych w Artykule 48[3], gdzie ewaluacja jest wyraźnie wymagana przez Rozporządzenie [1083/2006], Komisja zachęca Państwa Członkowskie do przeprowadzania ewaluacji, które w zależności od zakresu, projektu i ram czasowych, spełniają inne strategiczne i operacyjne potrzeby osób decyzyjnych. Mogą być one zdefiniowane przez Państwa Członkowskie w ich planach ewaluacyjnych (część 4.2, aneks 1).

3.2. Zakres odpowiedzialności Komisji

Ramka 4: Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

”Artykuł 49
Obowiązki Komisji

1. Komisja może przeprowadzać oceny strategiczne.
2. Komisja może przeprowadzać, z własnej inicjatywy oraz we współpracy z zainteresowanym państwem członkowskim, oceny związane z monitorowaniem programów operacyjnych w przypadkach, gdy monitorowanie programów ujawnia znaczące odchylenia od założonych pierwotnie celów. Wyniki są przesyłane komitetowi monitorującemu program operacyjny.”

Komisja może zainicjować ewaluację niektórych programów operacyjnych (lub ich części, np. osi priorytetowych lub dużych projektów) w sytuacji gdy system monitoringu ujawnił znaczące odchylenie od założonych pierwotnie celów. Badanie takie powinno zostać przeprowadzone w terminie, który pozwoli na wykorzystanie jego rezultatów do wprowadzenia ewentualnych zmian w programie operacyjnym. Ponadto, Komisja będzie współpracować z Państwem Członkowskim którego dotyczy ewaluacja, w celu zapewnienia wymiany informacji (łącznie z danymi z monitoringu) i właściwego wykorzystania rekomendacji.

Dodatkowo, Komisja może przeprowadzić z własnej inicjatywy strategiczne ewaluacje niektórych programów operacyjnych (lub ich części), krajowych strategii lub kwestii strategicznych, które przykładowo, mają szczególne znaczenie w kontekście realizacji Strategii Lizbońskiej i strategii zrównoważonego rozwoju. Ich wyniki mogą zostać wykorzystane przez Komisję na potrzeby sprawozdawczości strategicznej wymienionej w Artykule 30.

Komisja – oprócz przeprowadzania własnych ewaluacji, pełni rolę w przygotowywaniu wytycznych w zakresie metod ewaluacji, technik i analizy danych (część 1). Ponadto, będzie dalej wspomagać proces budowy potencjału i wymianę doświadczeń pomiędzy Państwami Członkowskimi w zakresie projektowania i zarządzania systemami monitoringu i ewaluacji, zarówno na poziomie strategicznym, jak i programów operacyjnych.

4. Planowanie ewaluacji on-going

4.1. Specyfika ewaluacji on-going

Uzasadnienie i zakres ewaluacji on-going są zmienne w zależności od specyficznych potrzeb Państw Członkowskich i Komisji. Można wyróżnić dwie główne „grupy potrzeb”¹⁵:

¹⁵ Charakter ewaluacji on-going opisany jest w Artykule 47[2] i części 1

(i) **strategiczne**, które będą generowały ewaluacje bardziej ukierunkowane na kwestie polityk publicznych,

(ii) **operacyjne**, generujące ewaluacje ukierunkowane na kwestie wdrażania¹⁶.

Ramka 5: W zależności od specyficznych potrzeb podejmujących decyzje, Komisja zaleca skupienie się i/lub odwołanie do jednego lub więcej z następujących kluczowych kryteriów ewaluacyjnych¹⁷:

- **Trafność (Relevance)** wsparcia Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności - obejmuje analizę celów strategii lub programu operacyjnego i ich adekwatności w stosunku do zmian w społecznym, gospodarczym i środowiskowym kontekście w trakcie okresu programowania. Odnosi się do zagadnień takich jak koncentracja na najważniejszych potrzebach, niektórych fragmentach krajowych polityk lub na elementach innowacji w porównaniu do polityk realizowanych na krajowym i/lub regionalnym poziomie.
- **Spójność (Consistency)** wsparcia Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności - celem jest analiza związków i komplementarności pomiędzy różnymi osiami priorytetowymi i ich wkładem w osiąganie celów programu operacyjnego. Oszacowana może być również spójność wsparcia i jego synergia z politykami Państw Członkowskich i/lub regionów, jak również z innymi politykami Wspólnoty.
- **Skuteczność (Effectiveness)** wsparcia Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności - obejmuje analizę produktów, rezultatów i wpływów oraz ocenę ich zgodności z oczekiwanymi celami, tak aby zrozumieć ewentualne rozbieżności w ich osiągnięciu. Szczególna uwaga powinna być poświęcona zmiennym wyjaśniającym efekty interwencji i/lub odchylenia od celów, włączając analizę procesów i mechanizmów implementacji.
- **Wydajność (Efficiency)** wsparcia Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności - porównuje procesy i efekty w odniesieniu do zaangażowanych środków i zasobów, w szczególności koszty wsparcia w stosunku do jego skuteczności. Analizy te mogą być przeprowadzane poprzez porównanie zaobserwowanych kosztów programów operacyjnych z kosztami innych podobnych interwencji i poprzez skupienie się na obszarach, gdzie występują trudności we wdrażaniu, wskazujące zakres możliwej poprawy efektywności.

Ewaluacje strategiczne (ukierunkowane na kwestie polityk publicznych)

Priorytetem nowego podejścia do ewaluacji na lata 2007-2013 jest oszacowanie i wyraźniejsze zaprezentowanie udziału polityki spójności w osiągnięciu celów Strategii Lizbońskiej.

W tym kontekście, ewaluacja on-going może przykładowo oszacować makroekonomiczny wpływ wsparcia Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, jak również trafność i spójność¹⁸ strategii na poziomie krajowym i programów, a także zaproponować ich korekty zgodnie ze zmianami w środowisku społeczno-gospodarczym lub/i priorytetów wspólnotowych, krajowych lub regionalnych.

¹⁶ W zależności od zakresu i projektu, raport ewaluacyjny może służyć zarówno strategicznym, jak i operacyjnym potrzebom.

¹⁷ Więcej informacji znajduje się w Ramce 5 oraz następującej publikacji: Komisja Europejska (2006): EVALSED: dostępne on-line interaktywne źródło ewaluacji rozwoju społeczno-gospodarczego (dostępne w Internecie na: www.evaled.com).

¹⁸ Więcej informacji znajduje się w Ramce 5 oraz następującej publikacji: Komisja Europejska (2006): EVALSED: dostępne on-line interaktywne źródło ewaluacji rozwoju społeczno-gospodarczego (dostępne w Internecie na: www.evaled.com).

Ewaluacja może również skupić się na wybranych zagadnieniach, mających strategiczne znaczenie dla danego programu operacyjnego (np. innowacyjność, społeczeństwo informacyjne, rozwój MŚP) lub na priorytetach horyzontalnych (równe szanse, środowisko). Identyfikacja przykładów dobrych praktyk może wspierać proces bardziej strategicznego ukierunkowania programów operacyjnych.

Wyniki ewaluacji strategicznych mogą dostarczyć rekomendacji na potrzeby przeglądu programów operacyjnych (część 3.1) jak również wnieść wkład do sprawozdawczości strategicznej, wymienionej w Artykułach 29 i 30.

Ewaluacje ukierunkowane na kwestie wdrażania (potrzeby operacyjne)

Oprócz potrzeb strategicznych omówionych powyżej, instytucje zarządzające będą musiały zmierzyć, oszacować i przeanalizować skuteczność i efektywność wsparcia¹⁹.

Ten rodzaj ewaluacji powinien być skierowany, *inter alia*, na przegląd jakości i trafności mierzalnych celów, analizę danych dotyczących postępu finansowego i rzeczowego, jak również przedstawianie rekomendacji odnośnie poprawy wdrażania programu operacyjnego, np. w zakresie osiągania wyznaczonych celów.

Skupiając się na skuteczności, ewaluacja może również odnosić się do różnych sposobów na osiągnięcie tych samych celów społeczno-gospodarczych i wywieranie podobnego wpływu. Tego rodzaju szersze rozważania na temat skuteczności powinny być przede wszystkim omówione w ewaluacji *ex-ante*. Niemniej jednak, mogą być rozwinięte w ewaluacji *on-going*, szczególnie tam gdzie są propozycje przeglądu programu operacyjnego (część 3.1).

W tym kontekście, np. przy analizowaniu wpływu społeczno-gospodarczego, zarówno jeśli chodzi o efektywność, jak i skuteczność wsparcia, ewaluacja będzie miała bardziej strategiczny wymiar.

Ewaluacje ukierunkowane na kwestie wdrażania powinny być również zorientowane na ocenę funkcjonowania struktury administracyjnej i jakości mechanizmów wdrażania, które mają znaczący wpływ na zdolność absorpcji i poziom wdrażania programu operacyjnego.

Na zakończenie, ewaluacje takie wymagają, aby wskaźniki i systemy monitorowania były zaprojektowane w sposób umożliwiający dostarczenie odpowiednich, mierzalnych danych. Model współpracy pomiędzy monitoringiem i ewaluacją powinien zostać z góry zaplanowany, tak aby zapewnić wysoką jakość informacji i analiz na potrzeby zarządzania (części 2 i 3.1).

---

¹⁹ Więcej informacji znajduje się w Ramce 5 oraz następującej publikacji: Komisja Europejska (2006): EVALSED: dostępne on-line interaktywne źródło ewaluacji rozwoju społeczno-gospodarczego (dostępne w Internecie na: www.evaled.com).

4.2. Plany ewaluacji

Tak jak już wcześniej powiedziano, ewaluacja przeprowadzona w trakcie okresu programowania, powinna, na tyle na ile jest to możliwe, pomagać osobom decyzyjnym w zakresie wdrażania wsparcia z Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności. Z tego względu, planowanie jest kluczowe w zapewnieniu realizacji tego ogólnego celu w trakcie wdrażania programu.

Ramka 6: Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999

”Artykuł 48

Obowiązki państw członkowskich

1. Państwa członkowskie zapewniają zasoby niezbędne do przeprowadzenia oceny, organizują pozyskiwanie i gromadzenie niezbędnych danych oraz korzystają z różnych rodzajów informacji dostarczonych przez system monitorowania. Mogą one również opracowywać, w stosownych przypadkach, w ramach celu Konwergencja, zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w art. 13, plan oceny, przedstawiający w sposób indykatywny działania oceniające, jakie dane państwo członkowskie zamierza przeprowadzić na różnych etapach wdrażania.”

Głównym celem tworzenia planu ewaluacji jest zapewnienie ogólnych ram dla ewaluacji on-going i zapewnienie jej efektywnego zastosowania jako zintegrowanego narzędzia w trakcie fazy wdrażania.

Plan ewaluacji określa związki pomiędzy monitoringiem i ewaluacją, jak również ogólną częstotliwość/regularność tych dwóch czynności (również w kontekście spełniania wymogów regulacyjnych, w nawiązaniu do Artykułu 48[3] – części 2 i 3.1). Aby w możliwie najlepszy sposób spełnić potrzeby wewnętrzne, pozostawiono Państwom Członkowskim dużą elastyczność w identyfikacji obszarów, w których ewaluacje²⁰ mogą być konieczne, jak również w decyzjach odnośnie zakresu tematycznego i czasowego. Ponadto, Państwa Członkowskie mogą uznać za użyteczne uwzględnienie w swoich planach innych elementów, takich jak budowa potencjału ewaluacyjnego (np. programy szkoleniowe), budżetu na czynności związane z ewaluacją i zaangażowaniem zasobów ludzkich koniecznych do zapewnienia właściwego zarządzania całym procesem.

Zgodnie z powyższym, Komisja wzywa do podejścia uwzględniającego dłuższy horyzont czasowy: przygotowywania planów ewaluacji równoległe z przygotowaniem krajowych strategii i programów operacyjnych.

²⁰ Niektóre ewaluacje mogą być podjęte ad hoc, zgodnie z pojawiającymi się potrzebami (np. niektóre ewaluacje wymienione w Artykule 48[3] – część 3.1).

Zalecane jest, aby plany ewaluacji obejmowały cały okres programowania. Mogą one jednak zawierać części podzielone na lata, uaktualniane i korygowane zgodnie z potrzebami osób decyzyjnych i/lub tam gdzie wymagane są określone ewaluacje zgodnie z Artykułem 48[3].

Stworzenie planów ewaluacji jest zalecane nie tylko w ramach celu Konwergencja (zgodnie z Artykułem 48[1]), ale również w ramach celu Konkurencyjność regionalna i zatrudnienie oraz Europejskiej Współpracy Terytorialnej, uwzględniając zasadę proporcjonalności (Artykuł 13).

Plan ewaluacji powinien zostać przygotowany i uzgodniony przez władze Państwa Członkowskiego, w których kompetencjach leżą poszczególne programy operacyjne, lub odpowiednio NSRO. Komisja sugeruje przygotowanie planów ewaluacyjnych:

- na poziomie krajowym, dla działań ewaluacyjnych obejmujących całość strategii lub przeprowadzanych przekrojowo, dotyczących więcej niż jednego programu operacyjnego, według tematów lub osi priorytetowych;

i odpowiednio (zgodnie z zasadą proporcjonalności opisaną w Artykule 13)

- na poziomie programu, obejmujące wszystkie lub wybrane obszary programu operacyjnego.

Ramka 7: Komisja zaleca **powołanie grup sterujących dla planów ewaluacji**, ustanowionych na poziomie krajowym lub obejmujących główne programy operacyjne. Grupy takie powinny składać się z różnych zaangażowanych stron (np. partnerów społecznych, ministerstw i innych podmiotów administracji) i pełnić rolę doradczą (np. poprzez pomoc w rozwijaniu planów ewaluacji i ich regularnych przeglądach). Rolę tą mogą również pełnić międzyministerialne lub między-departamentalne sieci ewaluacyjne istniejące wewnątrz administracji Państw Członkowskich zajmującej się Funduszami Strukturalnymi i Funduszem Spójności.

Proponowany szkic planu ewaluacji zawarty jest w Aneksie 1.

5. Zarządzanie procesem ewaluacji on-going

5.1. Zarządzanie ewaluacją

Instytucje zarządzające w każdym Państwie Członkowskim powinny pełnić wiodącą rolę w koordynacji procesu ewaluacji on-going, m.in. decydować, po konsultacji z grupą sterującą (Ramka 7) o strukturze i zawartości planu ewaluacji²¹ (część 4.2 i aneks 1) oraz zapewnić istnienie struktur administracyjnych potrzebnych do ich realizacji. W szczególności, powinny zapewnić gromadzenie i dostępność danych z monitoringu dotyczących postępu finansowego i rzeczowego (części 2, 3.1 i 4.1); powinny zagwarantować przestrzeganie standardów jakości i wypełnianie celów ewaluacji; zapewnić środki z budżetu pomocy technicznej konieczne do

²¹ Odnośnie Celu Europejska współpraca terytorialna, zalecane jest aby Komitet Monitorujący sporządził i uzgodnił plan ewaluacji.

przeprowadzenia ewaluacji oraz powinny przedstawiać wyniki ewaluacji komitetowi monitorującemu i Komisji.

W trakcie realizacji zadań ewaluacyjnych, instytucje zarządzające powinny, tam gdzie stosowne, korzystać z zewnętrznych ekspertyz poprzez zawieranie umów ewaluacyjnych, lub też z własnego potencjału ewaluacyjnego (np. jednostki ewaluacyjne²²).

Ekspertyzy zewnętrzne mogą być kontraktowane na różne sposoby. Dwa z możliwych scenariuszy to:

- Instytucje zarządzające mogą zdecydować o zawarciu **umowy ramowej** na przeprowadzenie monitoringu i ewaluacji on-going programu operacyjnego przez niezależnych ewaluatorów, obejmującego całość okresu programowania lub jego dużą część. Umowa ramowa nie powinna jednak zastępować instytucji zarządzającej w zadaniach i obowiązkach dotyczących wdrażania programów operacyjnych.
- Z drugiej strony, mogą zawierać **pojedyncze umowy** na przeprowadzenie konkretnych ewaluacji w zgodzie z wymogami regulacyjnymi (część 3.1), i/lub planem ewaluacyjnym (część 4.2, aneks 1), lub po podjęciu decyzji ad hoc, w celu zaspokojenia konkretnych wewnętrznych potrzeb.

Doświadczenia z przeszłości wskazują na istotność rozwijania potencjału ewaluacyjnego w ramach instytucji zarządzających. Zasada niezależności ewaluacji jest lepiej przestrzegana, jeśli zaangażowaniu osób trzecich w przeprowadzanie ewaluacji towarzyszą silne wewnętrzne zdolności do planowania i kierowania procesem ewaluacji, jak również zdolność do analizowania i wykorzystania rezultatów ewaluacji w obecnych i przyszłych programach operacyjnych.

Ramka 8. W celu wsparcia procesu ewaluacji, Komisja zaleca utworzenie **grup sterujących procesem ewaluacji**²³. Ich rola byłaby w dużym stopniu techniczna i może być zdefiniowana jako „przewodnictwo w procesie ewaluacji”. Grupa sterująca powinna być odpowiedzialna, przykładowo, za zainicjowanie konkretnej ewaluacji zgodnie z planem ewaluacji, za opracowanie opisu przedmiotu zamówienia, identyfikację i zarządzanie ryzykami związanymi z procesem ewaluacji i dostarczanie właściwych informacji lub rad, które mogłyby zostać wykorzystane przez ewaluatorów. Do grupy sterującej powinny zostać włączone wszystkie zaangażowane w realizację programu operacyjnego, będącego przedmiotem ewaluacji strony, takie jak, dla przykładu przedstawiciele instytucji zarządzającej (włączając w to jednostkę ewaluacyjną, która odgrywa tu rolę koordynującą), inne zaangażowane ministerstwa, władze regionalne/lokalne i partnerzy społeczni.

Komitety monitorujące powinny być aktywnie zaangażowane w analizowanie wyników ewaluacji i rekomendacji, jak również efektywnie je stosować w procesie podejmowania decyzji.

²² Zalecane jest, aby podczas przeprowadzania ewaluacji, działały niezależnie od Instytucji Zarządzającej.

²³ Należy zauważyć, że grupy te są różne i/lub dodatkowe w stosunku do grup sterujących dla planów ewaluacji.

5.2. Główne zasady

Jak ustanowiono w Rozporządzeniu [1083/2006], istnieją 4 główne zasady rządzące ewaluacją on-going:

Proporcjonalność

Ta zasada (Artykuł 13) powinna być odzwierciedlona, na przykład w planie ewaluacji, poprzez ilość i zakres ewaluacji zaproponowanych podczas realizacji programu. Powinny być one zawsze proporcjonalne do skali i środków programu operacyjnego lub „potencjalnych obszarów ryzyka” związanych z jego realizacją.

Niezależność

W celu zapewnienia wiarygodności wyników, ewaluacje przeprowadzają eksperci lub podmioty (wewnętrzne lub zewnętrzne), funkcjonalnie niezależne od instytucji certyfikujących i audytowych (Artykuł 47[3]).

Komisja zaleca również, aby ich działalność była niezależna od instytucji zarządzających.

Interaktywny charakter procesu ewaluacji wymaga od ewaluatorów ścisłej współpracy z władzami Państwa Członkowskiego, których zadaniem jest planowanie i/lub zarządzanie strategiami i/lub programami operacyjnymi. Jednakże, istotne jest aby ewaluatorzy zachowali niezależność w trakcie trwania procesu, oceniając różne elementy strategii lub programu operacyjnego. Ponadto, odpowiedzialne władze powinny uszanować fakt, że zadaniem ewaluatora jest konstruktywna krytyka, mając na uwadze poprawę jakości wsparcia.

Partnerstwo

Partnerstwo jest niezbędne dla planowania, projektowania i przeprowadzania ewaluacji. Polega ono na konsultacji i uczestnictwie zaangażowanych stron i zapewnia podstawy dla procesu uczenia się, zapewnienia otwartości i przejrzystości w trakcie całego procesu.

Konsultacje z szerokim gronem zaangażowanych stron reprezentujących, przykładowo partnerów społecznych, z władzami regionalnymi i lokalnymi, powinny stanowić część metodologii raportów ewaluacyjnych. Uczestnicy ci, mają często cenny wkład w pracę ewaluatorów, szczególnie w ocenę trafności i jakości strategii lub wdrażania programów operacyjnych.

W tym kontekście powinna istnieć regularna komunikacja i wymiana informacji pomiędzy Komisją a władzami Państwa Członkowskiego.

Przejrzystość

W celu zachowania przejrzystości dobrą praktyką jest publikacja raportów ewaluacyjnych, tak aby stymulować publiczną debatę na temat ich wyników. Najłatwiejszym sposobem jest

zamieszczenie całości raportu z ewaluacji na stronie internetowej NSRO, programu operacyjnego lub instytucji zarządzającej.

5.3. Standardy jakości

Komisja zachęca właściwe władze Państw Członkowskich do zapewnienia jakości ewaluacji on-going. Jak już wspomniano, EVALSED – dostępne online interaktywne źródło ewaluacji rozwoju społeczno-gospodarczego (www.evaled.com) – dostarcza użytecznych standardów jakości zarówno dla raportów ewaluacyjnych, jak i procesu ewaluacji.

Podczas, gdy standardy jakości dla raportów z ewaluacji skupiają się na jakości produktu końcowego, standardy jakości dla procesu dostarczają użytecznej listy przykładów dobrych praktyk dla instytucji zarządzających ewaluacją on-going w Państwach Członkowskich. Ich zastosowanie może pomóc w budowie potencjału ewaluacyjnego w ramach administracji, w szczególności tam, gdzie doświadczenie w zarządzaniu ewaluacją jest ograniczone.

Standardy jakości są przedstawione w aneksie II.

Aneks 1. Proponowany szkic planu ewaluacji

Plan ewaluacji może się składać z dwóch głównych części:

I. Koordynacja

Plan ewaluacji powinien określić i wyjaśnić ogólne uzgodnienia dotyczące koordynacji procesu ewaluacji on-going, takie jak, dla przykładu związki z systemem monitorowania (części 2, 3.1 i 4.1), powołanie grupy sterującej planem ewaluacji, podział zadań związanych z rozwojem zasobów ludzkich, jak również mechanizm przeprowadzania ewentualnych zmian w planie ewaluacji. Niektóre Państwa Członkowskie mogą zechcieć uwzględnić inne czynności związane z ewaluacją, które muszą być zaplanowane z wyprzedzeniem, takie jak programy szkoleniowe dla koordynatorów ewaluacji i/lub ewaluatorów.

Dla planów przygotowanych na poziomie krajowym, należy przedstawić możliwe powiązania i komplementarność z planami ewaluacji dotyczącymi programów operacyjnych. Plany ewaluacji nakreślone na poziomie programów operacyjnych mogą być dołączone jako aneksy do krajowego planu ewaluacji.

II. Określone czynności ewaluacyjne

Część ta może obejmować następujące punkty:

1. Indykatywną listę ewaluacji do przeprowadzenia w trakcie okresu programowania (tytuły);
2. Zakres każdego badania ewaluacyjnego, przykładowo:
  - a. Ewaluacja strategiczna czy operacyjna
  - b. Obejmująca program operacyjny, grupę programów operacyjnych, konkretne zagadnienia itd.;
  - c. Obejmująca „potencjalne obszary ryzyka” zidentyfikowane na podstawie doświadczeń w konkretnych obszarach interwencji;
3. Główne pytania ewaluacyjne do rozważenia;
4. Potencjalne wykorzystanie każdej ewaluacji (publikacja i dostępność raportów ewaluacyjnych, prezentacja i dystrybucja wyników, monitorowanie wykorzystania rekomendacji);
5. Zalecany harmonogram;
6. Ewaluacja wewnętrzna czy zewnętrzna;
7. Środki finansowe zaplanowane na każdą ewaluację ;
8. Struktura zarządzania (uwzględniając grupę sterującą ewaluacją, konsultacje z partnerami społecznymi, regionalnymi i lokalnymi, itd..).

Aneks 2. Standardy jakości²⁴

Jakość raportu ewaluacyjnego	Jakość procesu ewaluacji
Zaspokajanie potrzeb: Raport z ewaluacji odpowiada zarówno na potrzeby informacyjne, jak i koresponduje z wymaganiami zawartymi w opisie przedmiotu zamówienia	Spójne cele: Cele strategii lub programów operacyjnych były spójne i wystarczająco przejrzyste, aby ułatwić ewaluację.
Trafny zakres: Przesłanki, produkty, rezultaty, oddziaływania, wzajemne powiązania z innymi politykami i nieprzewidziane efekty zostały dokładnie przeanalizowane (w zależności od zakresu ewaluacji i konkretnych pytań ewaluacyjnych).	Odpowiedni opis przedmiotu zamówienia (ToR): Opis przedmiotu zamówienia został dobrze przygotowany, był przydatny i nie wymagał weryfikacji
Otwarty proces: Zainteresowane strony (np. partnerzy zaangażowani w program) były zaangażowane w projektowanie ewaluacji i dyskusję nad jej wynikami, tak, by były uwzględnione ich różne opinie w tym temacie.	Postępowanie przetargowe: Zostało prawidłowo przeprowadzone, a wybrany wykonawca był w stanie przeprowadzić ewaluację na odpowiednio wysokim poziomie.
Właściwy projekt ewaluacji: Projekt ewaluacji był odpowiedni i adekwatny w stosunku do zamierzonych rezultatów niezbędnych do odpowiedzi na główne pytania ewaluacyjne.	Skuteczny dialog i informacje zwrotne: W ramach procesu utworzono platformę wymiany informacji, która dostarczała niezbędnych informacji zwrotnych, a także stanowiła forum dialogu pomiędzy zlecającymi ewaluację i zarządzającymi programem, co w konsekwencji poprawiło jakość całej ewaluacji.
Wiarygodne dane: Zebrane dane pierwotne i wtórne lub wybrane są odpowiednie i wiarygodne biorąc pod uwagę ich przeznaczenie.	Odpowiednie informacje: Istniały wymagane systemy monitoringu i zbierania danych i mogły być wykorzystywane przez administrację i innych partnerów.
Przejrzysta analiza: Zgodnie z uzgodnionymi założeniami dane jakościowe i ilościowe zostały poddane analizie, która umożliwiła prawidłową odpowiedź na pytania ewaluacyjne.	Dobre zarządzanie: Zespół ewaluacyjny był dobrze zarządzany i wspierany.
Wiarygodne wyniki: Rezultaty są logiczne i uzasadnione wcześniejszą analizą danych oraz odpowiednią interpretacją i hipotezami.	Skuteczne rozpowszechnianie wyników ewaluacji wśród osób decyzyjnych: Raporty z ewaluacji/wyniki ewaluacji zostały rozpowszechnione wśród członków grupy sterującej, zarządzających programem i innych decydentów, którzy w odpowiednim czasie zgłaszali uwagi/komentarze.
Obiektywne wnioski: Wnioski są uzasadnione i obiektywne.	Skuteczne rozpowszechnianie wyników ewaluacji wśród pozostałych partnerów: Raporty z ewaluacji/wyniki ewaluacji zostały rozpowszechnione wśród wszystkich zainteresowanych stron, w sposób który pozwoli im na wyciągnięcie własnych wniosków.
Przejrzysty raport: Raport przedstawia informacje dotyczące strategii lub programu, w szczególności jego kontekstu, celów, organizacji oraz rezultatów językiem łatwym i klarownym. Wyczerpujące podsumowanie w jednym z głównych języków roboczych Komisji jest pomocne w rozpowszechnianiu rezultatów ewaluacji i wymianę dobrych praktyk pomiędzy Państwami Członkowskimi.	
Użyteczne rekomendacje: Raport dostarcza rekomendacji użytecznych dla osób decyzyjnych i zaangażowanych partnerów w sposób wystarczająco precyzyjny, by mogły być wdrożone.	

²⁴ Standardy jakości są zgodne z Communication from the President and Mrs Schreyer, C (2002) 5267/1 z 23 grudnia 2002, Standardy Ewaluacji i Dobre Praktyki

Aneks 3. Lista dokumentów dodatkowych

Council Regulation (EC) No 1260/1999 of 21 June 1999 laying down general provisions on the Structural Funds

Directive 2001/42/EC of the European Parliament and of the Council of 27 June 2001 on the assessment of the effects of certain plans and programmes on the environment

Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 of 25 June 2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities

Commission Regulation (EC, Euratom) No 2342/2002 of 23 December 2002 laying down detailed rules for the implementation of Council Regulation (EC, Euratom) No 1605/2002 on the Financial Regulation applicable to the general budget of the European Communities

Communication for the Commission from the President and Mrs Schreyer, C (2002) 5267/1 of 23 December 2002, Evaluation Standards and Good Practice

Council Regulation (EC) No 1698/2005 of 20 September 2005 on support for rural development by the European Agricultural Fund for Rural Development (EAFRG)

Council Regulation (EC) No 1083/2006 of 11 July 2006 laying down general provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund and the Cohesion Fund and repealing Regulation (EC) No 1260/1999

European Commission, (2006): The New Programming Period 2007-2013, Indicative Guidelines on Evaluation Methods, Ex Ante Evaluation, Working Document No. 1

European Commission, (2006): The New Programming Period 2007-2013, Indicative Guidelines on Evaluation Methods, Monitoring and Evaluation Indicators, Working Document No. 2

European Commission, (2004): The 2000-2006 Programming Period, Methodological Working Papers: Working Paper No. 9: The Update of the Mid Term Evaluation of Structural Fund Interventions

European Commission, (2004): The 2000-2006 Programming Period, Methodological Working Papers: Working Paper No. 8: The Mid Term Evaluation of Structural Fund Interventions

European Commission, (2004): The Mid Term Evaluation of Structural Fund Interventions: Summary Report of the Activities in the Member States

European Commission, (2006): EVALSED: the online and interactive resource for the evaluation of socio-economic development (published on the Internet at: www.evaled.com).